

002/9 FINNA

FYLKE: Oppland

Kommune: Lom, Vågå, Lesja og Skjåk

Nedbørfelt: 462 km²

Toppunkt: 1883 moh.

Utløpspunkt: 362 moh.

Marin grense: -

Kraftpotensial: 222 GWh

SP-kategori: III (14)

Økonomiklasse: 3

Naturgeogr. region: 33c, 35d

Finna ligger nord for Ottavatn-Vågåvatn og renner østover med utløp ved Vågåmo. Nedbørfeltet drenerer i hovedsak høyfjellsområder over 1000 moh., med flere topper over 1800 moh.. Høyest ruver Skardstind i nordvest på vannskillet mot Lora.

Området har et kontinentalt klima. Det tilhører de mest nedbørfattige deler av Østlandet og nede i Ottadalen er gjennomsnittlig årsnedbør omkring 300 mm. Årsnedbøren i høyereliggende deler av vassdraget er noe høyere. Snømengdene er relativt moderate da det meste av nedbøren faller i sommermånedene.

Finna kommer fra Honnsjøen og renner herfra gjennom den vide og åpne Finndalen omgitt av til dels bratte fjellsider. Råkåi drenerer områdene i nordvest og slutter seg til Finna 4 km nedenfor utløp Honnsjøen. Dette sidevassdraget drenerer et større areal enn Finna før samløp. Her ligger Leirungsvatnet og Råkåvatnet, som sammen med Honnsjøen er de største innsjøene i nedbørfeltet.

Leirungsvatn, med et areal på 2,6 km², er størst. Vassdraget har for øvrig relativt få større innsjøer. Flere mindre ferskvannslokaliteter er imidlertid lokalisert rundt Honnsjøen og Leirungsvatn. Skjerva drenerer de nordnordøstlige deler av Finnas felt og slutter seg til hovedvassdraget 8 km før utløp ved Vågåmo. Dette sidevassdraget har et areal på 154 km².

Den vestlige delen av nedbørfeltet ligger innenfor det nordvestlandske grunnfjellsområdet med forskjellige gneiser. I øst er det blant annet lett forvitrelige fyllitter. Høyfjellsområdene er dekket av et sammenhengende løsmassedekke, som stedvis kan være av stor mektighet. Store blokkhav finnes i de høyereliggende områder.

Skoggrensa i Finndalen varierer mellom 700 og 1050 moh. avhengig av lokalklimatiske forhold, topografi, seterdrift og beiting. Lyngrik bjørkeskog, med stedvis innslag av gran og furu, danner skoggrensen.

I Finndalen er det ca 300-400 da dyrka mark knyttet til de flate partiene i dalbunnen. Finndalen er viktig som seter- og beiteområde for jordbrukere i Skjåk, Lom og Vågå. Nedre del av hoveddalføret har et godt utbygd veinett. Vei over til Lesja følger Skjervadalen, mens selve hoveddalen er kjørbare opp til samløp med Råkåi. Selve elva er bortsett fra de aller nederste delene, hvor den er forbygd, lite påvirket av tekniske inngrep.

Naturfaglige verdier

Store deler av nedbørfeltet ligger innenfor den foreslåtte Reinheimen nasjonalpark. Vassdraget har store naturfaglige verdier innen botanikk, landfauna, vannfauna og geofag og er egnet som typevassdrag for fjellområdet mellom Ottadalen og Lesja. Sammenlignet med Lora (varig vernet) som drenerer mot Lesja, har særlig Råkåvatnet og Leirungsvatnet kvaliteter som mangler i Lora. De to vassdragene utfyller hverandre, og begge er lite påvirket av store tekniske inngrep. De kan derfor tjene som referansevassdrag for naturfagene.

Geofag

Avrundede fjellformer og slake skråninger representerer den paleiske overflaten. Finndalen som antagelig var en fluvialt betinget dal, har seinere blitt utformet videre av isens erosjon under istidene. I løpet av siste istid ble det dessuten avsatt store mengder morenemateriale. I fjellområdet strekker det sammenhengende morenedekket seg opp til ca 1500 moh., mens det ligger enda noe høyere opp mot Kjølén. Feltet ligger sentralt i forhold til innlandsisens ulike kulminasjonssoner under siste istid. Dreneringen av smeltevann under isavsmeltningen foregikk mot nord og førte til en rekke erosjons- og akkumulasjonsspor. Området Veslskjervdalen-Sjutjørnin på begge sider av Grønhøi er foreslått som kvartærgeologisk verneverdig område i Oppland. Her ligger det et markert sete mot et passoverløp på 1670 moh. Dette er et av de aller høyest beliggende setenivå i hele landet. Etter hvert som isen smeltet ble lavere pass frilagt lenger øst. Nord for Leirungsvatn ligger en 20-25 m bred terrasse som vitner om eksistensen av en ca 1000 m lang isdemt sjø. Spylerenner som er over 6 m dype i fast fjell, finnes mellom Stula og Gjerdingåi. I tida etter at isen forsvant har løsmassene blitt erodert. Materialet er enten blitt fraktet ut i Ottadalen der Finna har bygd opp ei stor vifte av grus og stein, eller avsatt som fluviale landformer innen nedbørfeltet.

De fluviale prosesser er relativt sett fortsatt meget aktive. Vassdraget viser klart dynamikken mellom prosessene erosjon, transport og sedimentasjon. De ulike fluviale landformene dokumenterer utviklingen i et historisk perspektiv.

Vassdraget har mange felles trekk med tilsvarende elver i det sentrale, høytliggende Østlandsområdet. Det egner seg godt som type- og referansevassdrag.

Meget stor verneverdi

Botanikk

Vassdraget har et forholdsvis høyt artsantall, og en rekke sjeldne og kravfulle arter er registrert. Det totale spennet i vegetasjonstyper er stort, og flere høyproduktive typer finnes, særlig i de østlige områdene med næringsrik berggrunn. Vassdraget har relativt store arealer med myr av ulik type, men med dominans av intermediær myr. Finna danner et aktivt meander/kroksjøsystem som er av stor botanisk verdi både for forskning og undervisning.

*Stor verneverdi ****

Landfauna

Nedbørfeltet har en forholdsvis rik forekomst av våtmarksfugler. Av de ulike gruppene er endene middels godt representert. Vadefuglene er tallrike og representert med mange arter. Høyfjellsvadere som myrsnipe, temmincksnipe, fjæreplytt og svømmesnipe finnes i gode bestander i området Rååvatn/Leirungsvatn. Våtmarkene nordøst for Leirungshø utgjør det rikeste delområdet. Et område med kroksjøer på elvesletta i Finndalen er også en viktig biotop for vadefugler. Nedbørfeltet har betydning for hekkende rovfugl og for fjellrev. Finndalen har meget stor betydning for villreinstammen i Nord-Ottadalen. Jerv forekommer i fast bestand.

*Stor verneverdi ****

Vannfauna

Vannkvaliteten er noe gunstigere i Finna enn i de vestlige deler av Reinheimen, noe som delvis skyldes at området er mindre preget av nedbørens kjemiske sammensetning og at deler av feltet består av relativt lett forvitrelige bergarter. Vassdraget har, med unntak av Rååvatnområdet nordvest i feltet, få innsjøer. Ved Rååvatn finnes et interessant myrlandskap med mange mindre vannansamlinger med en interessant ferskvannsfafauna. Det er usikkert hvorvidt tilsvarende områder finnes andre steder innenfor det nordvestlandske grunnfjellområdet. Rååvatn og Leirungsvatn er to høyproduktive fiskevatn med blant annet god bestand av skjoldkreps. Fisken i de to vannene er av svært fin kvalitet og er en viktig ressurs for folk i bygdene. Hovedelva har flere strekninger med gode gyte- og oppvekstområder som gir fisk av god størrelse og kvalitet. Rååvatnområdet har meget høy verneverdi, mens vassdraget som helhet gir stor verneverdi. Det er egnet som type- og

referansevassdrag.

*Stor verneverdi ****

Kulturminneverdier

Det er funnet steinalderboplasser i Finndalen ved Odden, Sterringi og Reinskinn. Trolig har disse steinalderfolkene utnyttet de rike jaktmulighetene på rein i fjellområdet omkring dalen. Her er jakt- og fangstminner fra yngre perioder. Jordbruksbygda langs nedre del av Finna ble etablert i jernalderen. 3 gravhauger ved Odden viser fast bosetning også i øvre del av dalføret i denne perioden. Ved flere andre setrer ligger hustufter og røyser som kan være spor etter ødegårder eller setrer i jernalder/middelalder.

Finndalen er en verdifull seterdal med flere store setergrender og enkeltsetre, bl.a. Sterringi med 9 setrer som utgjør et enhetlig setermiljø med velholdte hus. Også i nedre del av Skjervedalen ligger verdifulle seteranlegg. Slådalsveien gjennom denne dalen følger den gamle ferdselstraseen mellom Vågå og Lesja. Ved nedre del av Finna ligger gårder med verdifulle bygningsmiljøer.

Området er rikt på kulturminner som spenner over et langt tidsrom. Særlig er et stort kunnskapspotensial knyttet til marginalbosetning i jernalder/middelalder, bruk av fjellressursene i denne forbindelse og veksling mellom fast bosetning og seterbruk. Gravminnene i Finndalen er sjeldne kulturminner. Store kunnskaps- og opplevelsesverdier er også knyttet til bygningsmiljøer og kulturlandskap på gårder og setrer. Verdiene har betydning i lokal og regional sammenheng. Særlig seterlandskapet er nært knyttet til elva.

*Meget stor verneverdi *****

Friluftstinteresser

Finnas nedbørfelt preges av et variert og uforstyrret landskap, godt egnet for tradisjonelt friluftsliv. Området har høy opplevelsesverdi i form av landskap, vilt og kulturminner. Best egnet er området til dagsturer. Pga. sin beliggenhet er feltet en innfallsport til det fjellområdet Finna er en del av og dermed også anvendelig for flerdagsturer. Viktigste aktivitet i området er jakt. Det finnes alternative områder lokalt og regionalt for de fleste aktivitetene som utøves.

Finnadalføret peker seg imidlertid ut som en viktig del av et av Sør-Norges mest uberørte fjellområder der uforstyrrelsheten sikrer en nærmest unik rekreasjonsverdi ved alle aktiviteter som utøves i området.

*Meget stor verdi *****

Landbruksinteresser

Den viktigste utnyttelsen av Finndalen er som seter- og beiteområde for gårdsbruk i Skjåk, Lom og Vågå. Det er gode beiteområder og betydelige arealer dyrkbar mark. Lang avstand fra bygda og mye flomutsatte arealer har begrenset oppdyrkingen. Nydyrking i tilknytning til setrene er imidlertid mulig. Området har et potensiale for utvikling av gårdsturisme.

*Stor verdi ****

Kraftressurser

Finna kan bygges ut i 2 kraftstasjoner ned til Vågåvatn. Det øverste kraftverket utnytter fallet mellom kote 1370 (Rååvatn/Leirungsvatn) og kote 792 ved Sterringi i Finndalen. Rååvatn/Leirungsvatn reguleres mellom kote 1370 og 1368 i et reguleringsmagasin på 23 mill. m³. Det nederste kraftverket utnytter fallet mellom kote 750 og kote 362 i Vågåvatn. Skjerva kan overføres til Finndalen. Totalt gir dette en kraftproduksjon på 222 GWh midlere årsproduksjon. Prosjektet er plassert i kategori III (14) i Samlet plan. Alternativt kan de øvre deler av Finna overføres til eksisterende magasin i Aursjøen og nyttes i eksisterende Skjåk I kraftverk. En slik overføring kan gi ca 50 GWh og er plassert i kategori II (7) i Samlet plan.